

Posudek oponenta práce Lucie Svobodové *Runy a jejich funkce ve vybrané staroseverské literatuře*

Autorka bakalářská práce *Runy a jejich funkce ve vybrané staroseverské literatuře* si položila nesnadnou otázku. Jaká byla funkce runových znaků, tedy hmotných předmětů s magickou funkcí, v severských ságách (Sága o Egilovi, Sága o Bósim a Herraudovi) a v eddických písních (Výroky Vysokého, Píseň o Sigrdrífě, Skírnihova cesta). Základní otázka se jí přitom rozpadá na řešení tří dílčích, i když samozřejmě navzájem provázaných témat. První se týká určení osob, které runy užívaly. Druhá dobových pohledů na tyto osob a třetí, podle mne nejvýznamnější, vztahu run a pohanství.

Autorka ve své bakalářské práci postupuje klasickým způsobem: z pěti vybraných pramenů sestavuje soubor pasáží, v nichž se pojednává o runách, resp. o nejružnějších významech run, povětšinou s důrazem na jejich význam pro líčený příběh (vzájemnou provázanost si autorka velmi dobře uvědomuje). Příznačně si rovněž všímá vztahu run a severské mytologie, v některých textech jasně patrného, v jiných již nezmiňovaného, avšak pro čtenáře ság a eddických písní obecně srozumitelného a přijímaného. Této pasáži práci, jež pracuje nejen s překlady, ale i s originálním zněním (to je jistě přínosné), bych pouze vytkl, že ji autorka zahlcuje až příliš dlouhými citacemi pramenů.

Interpretační část práce je samozřejmě podmíněna texty, s nimiž autorka bakalářské práce pracovala. Osobami, které užívaly runy, jsou v jejím podání především bohové, kteří runy „vymysleli“. Zároveň jsou jimi ale i osoby jako Egil, bojovník a skald, pro něž má užití run výrazně magický, léčitelský a rituální význam, přičemž rituálem může být jak rytí run, tak jejich ničení. To samé platí i pro konkubínu Buslu, v níž se spojuje jak léčitelský, tak věštecký způsob nakládání s runami. V otázce dobového přístupu k osobám, jež užívaly runy, autorka bohužel ulpívá na úrovni popisu, tzn. zhlédává, jak autoři ság a eddických písní přistupovali k osobám užívajícím runy, nikoli však sensu stricto k jejich způsobu užívání run (snad vyjma případu Busly, kde je opravdu hodnoceno její magické nakládání s runami).

Nejzajímavější na celé práci je tak otázka, jak byly runy v analyzovaných textech spjaty s pohanstvím. Autorka se přiklání k tomu názoru odborné literatury, podle kterého ságy a eddické písně odrážejí pohled 13. století na magické rituály pohanské minulosti. Tomuto názoru nelze nic vytknout, i když jde obecně proti proudu, jenž tvrdí, že ze ság 13. století je možné interpretovat severskou společnost raného středověku. Celý problém by si ale v autorčině práci zasloužil mnohem hlubší reflexi. Pro vztah pohanství a křesťanství je ve

zkoumaném souboru pramenů nejdůležitější Sága o Bósim a Herraudovi, v níž její autor jasně říká, že Busliny kletby nepatří do úst dobrého křesťana. Jinak bohužel autorka srovnání křesťanství a pohanství nechala téměř úplně stranou. Jediný příklad sv. Benedikta žehnajícího křížem nad lahví postrádá základní prvek: rytí run. Křesťanské žehnání potravinám či jiným předmětům sice představovalo rituální akt, avšak nebylo spojeno s fyzickým užitím rytích symbolických znaků. V ságách a eddických písních je totiž kladen zásadní důraz na vyrytí, popřípadě na namalování na ruku run, kdežto ve středověkém křesťanství zcela postačovala gesta či vyřčení požehnání ve slovně ritualizované a ustálené podobě. Na druhé straně ale samozřejmě křesťanství znalo i rytí symbolů, především v podobě kříže, dříve například v podobě ryby, jež mělo ochrannou funkci. Nejde však o systém, o jazyk, o abecedu, jako v případě run, nýbrž o izolované znaky. S magickými funkcemi run by naopak bylo srovnatelné středověké užívání amuletů, do nichž se vsukly texty s napsanými žehnajícími formulami. Původ tohoto přístupu je ale antický a se severským světem, zdá se, nemá nic společného. Celou problematiku srovnání křesťanství a severského pohanství tedy autorka měla zpracovat mnohem podrobněji a strukturovaněji. Tím by její práce nezůstala u výrazné deskripce.

Práci doporučuji k obhajobě, neboť splňuje standardní požadavky na bakalářskou práci na Fakultě humanitních studií UK a navrhuji ji hodnotit stupněm chvalitebný.

V Lysé nad Labem 17. 6. 2020

Doc. Martin Nodl, PhD.